

# Kis lépések, nagy tanulságok

Béres Mária

Debrecen, Bárczi Gusztáv EGYMI, Debrecen

[beres60@gmail.com](mailto:beres60@gmail.com)

A Montessori pedagógia adaptációját követően született meg az értelmileg akadályozott tanulók oktatása során alkalmazott BMM (Béres Mária Montessori) módszer. Az e módszer szerint működő csoportban végzett akciókutatás eredményei bebizonyították a BMM hitelességét és a szabad tanulás fontosságát. A frontális oktatás ideje lejárt, új utat kellett keresni. A rengeteg saját készítésű eszköz nyitott polcokon való elhelyezése lehetőséget ad a tanulóknak a szabad eszközválasztáshoz, kísérletezéshez, felfedezéshez. Ebben a fajta tanulásszervezésben jelentősen megváltozik a pedagógusi szerep. A tanulmány megírásával a célom, hogy rávilágítsak arra, hogyan is lehet megkönnyíteni, szebbé tenni egy középsúlyos értelmi fogyatékos életét úgy, hogy mi is jól érezzük magunkat. Segítséget nyújtani azoknak a kollégáknak, akik a mindennapokban sérült, SNI gyermekekkel foglalkoznak akár szegregált, akár integrált formában.

*Iskola = oktatás, tanítás!* – Valahogy ez jut először eszünkbe az intézményről. De hogyan tudjuk mi, pedagógusok a saját értékeinket, a saját elgondolásunkat az oktatási folyamatban megjeleníteni? Részt tudunk-e venni ebben teljes egyéniségünkkel? S talán az a kérdés, hogy a közoktatási rendszerben egyáltalán a pedagógus autonómia, mint olyan létezik-e, ez nehezen megválaszolható.

Vannak szabályok, vannak elvárások, aminek meg kell felelnünk. Viszont egy előremutató, innovatív pedagógus tudja, csak az működik, csak az lehet hatékony, amit Ő hoz létre, amit Ő álmodik meg, és úgy, ahogyan megálmodja. Többször felvetődött bennem a kérdés, miért kell mindig azt csinálnunk, amit más kitalált? Miért kell úgy csinálni, ahogy más kigondolta? Hol vagyok ebben a folyamatban én, mint pedagógus?

Tudjuk, a hagyományos tanulásszervezési módszerek nem alkalmasak a különbözőségekből adódó pedagógiai problémák orvoslására. Csak az adott pedagógus tudhatja, a saját csoportjában, osztályában mire képesek a tanulók. És mégis nagyon lassú a változás.

Büszkeséggel tölt el, hogy mindig azt, és úgy csináltam a gyermekek érdekében, ahogy én elterveztem, ahogy én jónak találtam. Talán a személyiségemből kiindulva nem voltam hajlandó a szabályok betartására. Ami kötelező volt, az egyből ellenállást váltott ki belőlem. Tudom, ott a kerettanterv, az iskolai HP, de hogy az abban leírtakat hogyan valósítom meg, az rajtam áll. Teljes mértékben a saját utamat járom, nagyon jó eredményekkel.

Hazánkban 2006 szeptemberében úttörőként vezettem be intézményünkben a Montessori pedagógiát értelmileg akadályozott – középsúlyos értelmi fogyatékos – tanulók oktatása során. Egyedül indultam el az igen göröngyös úton kilenc sérült gyermekkel.

Az első szembetűnő és nagyon lényeges változás, hogy a délelőtti oktatás során, míg máshol többnyire a frontális oktatás folyt, nálam a gyermekek szabadon mozogtak. Nincs 45 perces óra, és 10-15 perces szünet. A felkínált lehetőségek közül mindenki szabadon választott, és felfedezett. Viszont egyre inkább feltűnőbbé

váltak a gyerekek különbözőségéből adódóan, a Maria Montessori által kidolgozott eszközök használatának a problémái. Másként jutott el az „információ” egy autista gyermekhez, mint egy down szindrómához. És megint másként reagált az eszközökkel történő gyakorlásra egy mozgásában akadályozott középsúlyos értelmi fogyatékos, mint az olyan, ahol a mozgásprobléma nem volt jelen.

Valahogy érezhetővé vált a harmadik év vége fele, hogy Montessori tanácsát érdemes lesz megfontolni. A Montessori pedagógia adaptációja új utakat nyitott meg.

A módszert kissé átdolgozva, személyre szabottabban megszületett a BMM módszer. A saját készítésű eszközök az eszközkészlet mintegy 95%-át teszik ki, amelyek a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által levédésre kerültek. Továbbá megtalálható néhány Montessori eszköz is, s mindezek, akár a Montessori pedagógiában, öt tevékenységi terület köré csoportosulnak:

1. Mindennapi élet gyakorlati teendőire felkészítő eszközök
2. Érzékelés – észlelést fejlesztő eszközök
3. Matematikai gondolkodást fejlesztő eszközök.
4. Anyanyelvi nevelés eszközei
5. Kozmikus (környezetismereti) nevelés eszközei

A hagyományos pedagógiától eltérően néhány dolog másképp van ebben a BMM módszerrel működő csoportban.

Az akciókutatásom során megállapítottam, hogy értelmileg akadályozott tanítványaim érdeklődők, nyitottak és örömmel vesznek részt a tanítási folyamatban. Ennek köszönhetően a legfontosabb eredményeim a következők:

- Szabadon választanak az eszközök közül, azzal foglalkoznak, amihez kedvük van, így meg tanultak több órán át is tevékenykedni, holott a középsúlyos értelmi fogyatékosokra tudományosan megállapított tény, hogy figyelmük hamar elterelődik.
- A színes, érdekes, felfedezésre váró eszközök használata során maguktól jöttek rá dolgokra és fedeztek fel összefüggéseket.
- Mindenki a saját, egyéni tempójában tud haladni. Óriási különbségek vannak a tanítványaim között, de ez soha nem okozott nekik sem problémát, sokat tanultak egymástól.
- Szabadon mozogtak a teremben, nem kellett padban ülniük. Ha éppen hason fekve szeretne volna kipakolgatni országunk folyóinak a neveit a térképre, megtehetette.
- Annyi ideig foglalatostkodhattak egy eszközzel, ameddig csak akartak. Mindig volt idő próbálkozni, gondolkodni, kísérletezni.
- Olyan saját eszköz birtokába jutottak, amivel a számfogalom kialakulása nélkül tudtak összeadni, kivonni, és pótolni.
- El tudták sajátítani az önálló tanulás fortélyait, holott az van a köztudatban, hogy állandó megsegítést igényelnek.
- A saját tempójukban sajátították el a betűk ismeretét, az írást és az olvasást!
- Hogy milyen előnyöm származott nekem abból, hogy a saját módszeremmel, a BMM módszerrel dolgozom?
- Minden nap örömmel járok be dolgozni.
- Nem fáraszt a munkám.
- Jól érzem magam és élvezem a csoportomban eltöltött idő minden percét.
- Nem várom a munkaidő leteltét.
- S talán el fog kerülni a kiegészítés veszélye.

Ennyi sikeres év után világossá vált előttem, hogyan, miként lehetne változtatni a sérült, SNI gyermekek oktatásán? Hogyan lehetne még inkább érdekeltté tenni őket? Az is körvonalazódik előttem, mi az, amin változtatni kellene. Tapasztalom, még most sincs minden rendben, sok esetben rossz irányba tartunk.

A kerettantervben meghatározott célokkal és követelményekkel nem minden esetben értek egyet, de azt figyelembe véve dolgozom. A tanítási anyag tartalma helyel-közzel azonos, viszont a tudáshoz vezető út nálunk a gyermeki indíttatásból jön létre. Pedagógiai gyakorlatom fejlesztése érdekében folyamatosan találtam ki, terveztem meg a fejlesztő eszközeimet, amiket a gyermekekre adaptáltam. Az akciókutatásaim minden esetben a gyermeki másságra irányulnak. Többnyire kis lépésekben haladunk, de olyan tanulságokat vonnak le tanítványaim a „felfedezéseikből”, ami valószínű nem tűnik el nyomtalanul az életükből. És itt nem a könyvben, füzetben megoldandó feladatra gondolok.

Számos buktatón mentem keresztül az elmúlt tíz év során, sokszor ütköztem akadályokba. De tudom, nehéz a pedagógusi pályán „úttörő”-nek lenni, és azt is tudom, senki nem lehet próféta a saját hazájában. Kívánom viszont, hogy átgondolva pedagógusi hitvallásunkat, egyre többen legyünk képesek az újításra, a „MÁS”-ra.